

Araştırma

BİR İTTİFAK AĞLARI STRATEJİSİ OLARAK SOSYAL HİZMET ETİĞİ

Social Work Ethics As A Strategy of Alliance Network

Durdu BARAN ÇİFTÇİ

Sosyal Hizmet Uzmanı

ÖZET

Bu makalede, sosyal hizmet mesleğinde etik bağlamının felsefi temellerine gönderme yapan bir düşün tarihi okuması yapılmıştır. Kantçı etiği aşan bir sosyal hizmet etiğinin imkan koşulları; Spinoza, özgürlük, umut ve inşacı izler taşıyan zaman kategorileri ile yorumlanmaya çalışılmıştır. Bir yardım mesleği olarak sosyal hizmetin etik ilkelere kurulu olduğu olgular ve ağlar farklı bir kavramsallaştırma ile kurgulanmaya çalışılmıştır. Sosyal hizmet alanının özgürleştirici pratiği üzerine ağırlıklı olarak felsefe tarihinden ittifak ağları kurulması adına çaba sarf edilmiştir. Özgürleşimin zamansal bağlamı, farklı bir şekilde kurulmaya çalışılarak buna uygun teorik bir model ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu çerçevede deneşinin temel amacı müracaatçı ile birlikte çalışacak, onunla ittifak ağları kuracak ve geleceği şimdi de inşa edecek, kendi kendini belirlemeyi mümkün kılmaktır.

Anahtar Sözcükler: *Umut, Sosyal Hizmet, Özgürlük, Güç*

ABSTRACT

This article aimed to offer a scrutiny of the philosophical foundations of ethics in the context of social work profession. It examined the issue in connection with the historical progression of ethics in philosophy. In this sense, the article considered the rational feasibility of moving ahead from the Kantian ethics by using Spinozian views. Essay the facts and networks upon which the ethical principles of social work, as a helping profession is based, were tried to be constructed with a different (type of) conceptualization. It was tried to create networks of alliances on the liberatory praxis of the field of social work, mostly from the history of philosophy. The temporal emancipation was tried to be established differently and this way it is tried to create a proper/appropriate theoretical model for it. The aim of this essay was to make self-determination possible which would work with the client, creating networks with him/her and creating the future from today.

Keywords: *Hope, Social Work, Freedom, Strength*

Ethica, kedere ve keder nedenlerine sevinçle direnerek bu sevinci teşvik eden ve güçlendiren duygular arasındaki ittifak ağları stratejisidir.(Spinoza, Ethica)

GİRİŞ

Sosyal hizmet, insanın -müracaatçının- kudretini ve arzusunu en iyi biçimde gerçekleştirebileceği (haklar bağlamında) koşulların oluşturulması ve kendisini yeniden üretmesinin sağlanmasının toplamıdır. Bu bağlamı ile sosyal hizmet, yalnızca insanın kudretini gerçekleştirebileceği en iyi yol

olarak değerlendirileceği bir sisteme bağlı olarak inşa edilmelidir.

Öngörmeye çalıştığımız bu inşa süreci ile ne yapmak istiyoruz? Bunu, oluşturduğumuz etik çerçevenin dinamiklerine uygun olarak ortaya koymak gerekir. Amacımız "farklı" bir mesleki çerçevede ele aldığımız sosyal hizmet etiğine yeni bir işlevsellik kazandırmak ve onu derinleştirilmiş bir ittifak ağı stratejisine çevirmektir. Peki bu çabanın nedeni ne? Akademik ve yazınsal bir üstünlük kurmaktan ziyade asıl olan sosyal hizmet/çalışma disiplinin tarihsel dinamiklerini felsefi bağlarla kuvvetlendirmek, akabinde onun tümel bilgisini, geniş bir hareket alanı yaratarak dinamikleştirmek. Bunun mesleki uygulamada ve etik sorunların çözümünde farklı bir etki yaratacağını umuyoruz. Peki bunu yapmak neye sebebiyet verecek? Sosyal hizmette bir boş gösteren (özerklik, özgürlük, özgürleşim, güçlendirme vb.) niteliğindeki kavramların farklı bir etik perspektiften hareketle zenginleşmesi, sosyal hizmet etiğinin tartışma parametrelerinin güçlenmesi ve hizmet üretiminde bağımsız kararlar üretmede dayanaklar yaratması umulmaktadır. Bunları yapmak için öncelikle sosyal hizmette kullanılan etik nosyonları analiz etmek, sonrasında bunları farklı bağlamlarda eleştirmek (yapısöküme uğratmak), akabinde yeni bir bilgilenme ve bu doğrultuda etik teori inşa etmenin tamamlanmamış -tamamlanamayacak- iskeletini inşa etmek hedeflenmektedir.

Sosyal hizmet uygulamasının sosyal bağlam ve sosyal inşası farklı olabilir, ancak 'güçlendirme' ya da 'kendi kaderini tayin hakkı (sosyal hizmet etiğinin temel ilkesi; Kantçı etiğin özü olarak self-determinasyon)' sözcüklerini kullandığımızda, bu sözcüklerin attettiği

gerçekliğin ne olduğunu sormalıyız; bu mesleki kavramların uzun zamandır devam eden özgürlük ve özerklik üzerine geliştirilen felsefi tartışmalarla olan bağına nasıl kuracağımızı sorgulamalıyız. Bireysel özgürlüğün ahlaki açıdan olumlu sonuçlar vermesinin tek yolu (teoride değilse de pratikte) bu özgürlüğün dış erke dayalı olarak belirlenen standartlara teslim edilmesidir; neyin iyi olduğuna karar verme hakkını toplumsal olarak onaylanmış kurumlara bırakmak ve onların kararlarına boyun eğmektir. Bu, özet olarak, ahlakın yerine yasaı koymak ve etiği yasanın modeline göre biçimlendirmektir. O zaman bireysel sorumluluk (yine teoride değilse de pratikte) toplumsal olarak onaylanmış etik-yasal kurallara uymak ya da bu kuralları ihlal etmek sorumluluğu olarak tercüme edilir (Bauman, 2015). Ancak Bauman'ın ifadesindeki temel sorun, bir yargı etiğine ve teknik müdahaleler etiğine dönen bir disiplinin, özgürlük ve self-determinasyon ilkesini nasıl yerine getireceğidir. Yasa ve toplumsal kabul biyo-iktidarın egemenlik alanlarından birine girmez mi? (Foucault, 2015) Sosyal hizmet etiği, yalnız teknik ve yasal bir etik çabayla sınırlı kalırsa, özgün ve özgürleştirici bir etiği ortaya çıkarma dinamikleri de son derece kısıtlı olur. Bu sorun farklı parametrelerde ve felsefik bağlamda derinlikli olarak ele alınmalıdır.

Yasal ve teknik bir etik algısı, sosyal hizmet ve diğer meslek etiklerinin yasaya (iktidar pratiği olarak yasa) bağlanma zorunluluğu getirmesine ve Kantçı anlamda bir ödevler birliği oluşturmasına zemin hazırlar (Kant, 2009). Ancak sürekli dışsal olarak belirlenen bir etik yönelim, güçlendirme, özerklik ve özgürlük gibi etkinliklerin

müracaatçının “arzu”su bağlamında inşa edilmesini engelleyen bir iktidar mantığına teslim olur. Oysa, arzu, Ethica'nın (Spinoza) yazarının ifadesi ile, varlığın olumlanmasını sonsuz bir açılım olarak tahayyül eder ve böylece, bireyi evrenseli arzulamaya ve inşa etmeye uygun kılar. Arzunun etkin oluşu, bedeninin etik deneyiminde ifade bulur; bu anlamda, harekete geçme kudreti, aklın, faaliyetin ve erdem edimsel birliği olarak kendini gösterir. Şimdinin (“An”ın-bireyi müracaatçı statüsüne getiren sürecin) baskılı halini aşacak ve bir ilke olarak umuda bağlanacak kudreti açığa çıkarmak, çalışmamızın alt amacı olacaktır.

Sosyal hizmetin özgün bir etik çerçeve üretmesi için gerekli dinamik, uygulamaya dönük bir meslek olması hasebiyle, sürekli olarak pratikte karşılığını bulan bir felsefi nosyon yaratması ile mümkündür. Bu anlamı ile bir ütopyik uçukluk bağlamı ile salt bir umut etme ve gerçekleştirme etkinliği olma çabasından ziyade, bilimsel bilgi ile donanmış, bilimsel bilgi ile sınırlılıklarını bilen ve zorunlulukların bilincine varmış ancak dönüştürülebilir dinamikleri fark eden ve bunun için harekete geçirici ilkelere ve motivasyon kaynaklarına sahip bir etik alan olarak konumlandırılmalıdır. Yani müracaatçı anlamında toplumsal hayatın gerçekliğinin gaddarlığı karşısında, nihilist ve kölesel bir tutumun ortadan kaldırılmasını sağlayacak bir etik bakış açısına ihtiyaç vardır (Critchley, 2010). Etik bakış eğer felsefi temellerini derinleştirmezse, uygulamada yalnız bir ikileme çözme işine dönecektir, bu dönüş onu istatistiksel bir modelleme olarak konumlandıracaktır. Bu da sosyal hizmetin “toplum mühendisliği” olması gibi mesleğin

temel etik ilkelerine aykırı bir sonuç yaratacaktır.

Yazımızın ilerleyen bölümlerinde değineceğimiz etik çerçeve, müracaatçı statüsüne gelmiş bireye -özneye- yeniden motivasyon kazanma durumunu destekleyebilecek bir etik anlayış sunmaktır. Müracaatçıya kurucu özne olarak eyleme geçme gücü kazandıracak bir etik, motive edici ve kurucu bir etik inşa etmesi konusunda yararlı olabilecek bir çerçeve oluşturmak hedeflerimizden bir olacak... Bu anlamı ile etik hedefimiz; olanaklılığı beraber kurmak kadar, olanaklılığın kendisini yeniden üretmesinin argümanlarını güçlendirmek olacak. Ancak bunun için etiğin öznesine dair bir kavrayışın olması gerekir, yoksa bu standart gerekçelendirme çerçevelerinin içi boş bir biçimde manipüle edilmesi durumuna düşer (Critchley, 2010). Elbette özne derken, bir benliğin kendini bir iyi anlayışına bağlama (self-determinasyon ilkesi) ve kendi özneliğini bu iyi ile bağlantılı olarak biçimlendirme (inşa etme) tarzını kastediyorum (Critchley, 2010). Müracaatçı öznelerden, kendini gerçekleştiren, özgür ve özerk benlikler “imal etmenin” sosyal hizmetin işi olduğu, buna yol gösterecek olanın da sosyal hizmet etiğinin ilkeleri olduğu belirgindir.

Değerlendirme ve teknik olarak kurulan etik çerçeveler halihazırda mevcut. Biz müracaatçı statüsüne gelmiş öznelerin tutumlarını hem betimleyecek hem de derinleştirilecek ağırlıklı olarak normatif kuvvete sahip bir etik model ortaya çıkarmaya çalışacağız. Bunun için Kant, Badiou, Öner, Spinoza ve Bloch üzerinden bir tartışma yürütülecek ve onların kavramları etik modelimizin inşasında bağlantılar olarak

kullanılacaktır. Kendimize bir zemin arayarak işe başlayalım.

Sosyal Hizmet Etiğinin Zeminini Aramak

Sosyal hizmet etiğinin zeminini aramak ya da farklı meslek etikleri zemininden sosyal hizmet etiğini çıkarsamak işi oldukça zorlu ve çetrefilli bir yol kat etmeyi gerektiriyor. Günümüz meslek etiği anlayışı Kant'ın derin felsefik etkisiyle evrensel bir etik olarak vurgulanmaktadır. Ancak bu evrensellik Badiou'nun vurguladığı gibi durumun tekilliğini göz ardı eder. Kantçılığın genel etiği (ve dahi sosyal hizmet etiği) insanları denetimlerinin ötesinde bir kötülüğün haklar talep eden kurbanlarına dönüştüreceğini ima eder (Badiou, 2004). Ancak sosyal hizmet etiğinin düşünsel temellerini Kant'ın düşüncesinde aramak tarihsel bir zorunluluk halini almıştır. "Yalnızca kurallar evrensel olabilir. Evrensel kuralların dikte ettiği ödevler yaratılabilir, ama ahlaki sorumluluk sadece bireyin sorgulanmasıyla ve bireysel olarak yerine getirilmesiyle var olur. Ödevler insanları birbirlerine benzer kılma eğilimindedir; onları bireyler haline getiren sorumluluktur." (Bauman, 2015) Bireylerin en büyük sorumluluğu kendi yaşamlarını kurma çabası değil midir? Bu kuruluş aşamasına temel etik ilkelere destek veren sosyal hizmet etiği, bu yolun sorumluluğunu daha derinlikli olarak almak adına farklı bir ittifak stratejisi olarak etik bağlamını harekete geçirmelidir. Bir talep yaratmalıdır sosyal hizmet etiği, ancak talep çoğunlukla, kendisini aşan bir talep olur; Levinas'ın deyimi ile, talep deneyimi duygulanımsaldır ve etik özneyi kuran duygulanım da travmadır (Levinas, 2003). Müracaatçının kendisi ile karşılayamayacağı

bir talep arasında kalması bölünmüş bir benlik yaratır, sosyal hizmet etik üretiminin yaderklik niteliğindeki etik deneyimi, özneyi gasp eder ve ezilmiş bir birey kategorisine getirir. Bunu aşmak içinde bilgi, bağlam ve geleceğin şimdide kurulabilme potansiyelleri üzerinden bir etik model kurmak arzundayız. Gerçekleştirilemez, yaderk taleplerle boğulan müracaatçı Spinozik düşünce anlamında "zorunluluğun bilincine vararak" özgür olurken, Blochcu paradigma bağlamında umudu bir bağlanma stratejisine çevirerek, kendisini üretir (self-determinasyon) bir anlamı ile "bilgi" ile özgürleşmiş bir zihinle kendisini inşa eder.

Sosyal hizmetin öznesi olarak müracaatçıyı kendi "bircikliği" üzerinden değerlendirmemiz gerektiği temel bir etik ilkedir. Ancak sosyal hizmet etiğinin normatif yönü yaderk ve dışsal bir nitelik olarak buna cevap vermekte zorlanmaktadır. Badiou'ya göre her durum tekil bir çokluktur ve her durum kendi tekilliği içerisinde değerlendirilmelidir. "Etik...kelimeyi soyut kategorilere (insan, hak/hukuk, öteki vb.) bağlamak yerine, tikel durumlara göndermek gereklidir. Onu kurbanlara duyulan merhametin bir veçhesine indirgemek yerine, tekil süreçlerin kalıcı düsturu haline getirmek gereklidir. Onu vicdan sahibi bir muhafazakarlığın sahası haline getirmek yerine, çoğul hakikatlerin kaderiyle ilgili hale getirmek gereklidir." (Badiou,2004) Etik, bir kendi kendini oluşturma çalışmasıdır, etikte özne kendi kendisine, işlemsel olarak, kendine hakim olma, mutluluk ve Foucault'a göre özgürlük gibi bir telosa ulaşmayı amaçlayan belli pratikleri kurmayı amaçlar. (Critchley, 2010) Sosyal hizmetin etik yönü, Badiou'nun

deyimi ile “hakikatler işlemi” olmalıdır. Biz bunu metnimizde bilimsel bilginin hakikati içselleştiren ve “iyi” dönüşümü temel alan şekilde ele almaya gayret göstereceğiz.

Tüm durumlar için geçerli olabilecek bir yargı öne sürülemez. Badiou günümüz etiğinin önsel bir kötü (Yahudilerin kıyımı) mutabakatına dayanan, evrenselliğe vurgu yapan muhafazakar bir etik anlayış olduğunu öne sürer. İnsan haklarını eleştirel bir bakış açısıyla ele alan Badiou, her bir insan tekinin değerli olduğunu söyler. Ancak bunu yalnızca ‘Batılı’ muhafazakarların koruyabileceği anlayışını reddeder. Ona göre, günümüzde insan haklarının safları değişmemektedir; kurban hep kurban olarak kalmakta, kurban olmayan taraf da hep koruyucu ve erkini dayatıcı olmaya devam etmektedir ve bu nedenle bu etik yaklaşım revize edilmelidir. ‘Kurban insan’ ve ‘tüysüz-ölümlü bir iki ayaklı’ yerine yapıp-eden, üretimde bulunan, tinsel ve bedensel nitelikleri olan, siyaset yapan, aşık olan, icat eden, yaratıcı olan ölümsüz öznenin ön plana çıkarılması gerekmektedir.

“Kurban olan” müracaatçı yerine güçlenen ve hakikatlerinin peşinde giden tekillikleri içinde üretimde bulunan varlık, farklılıkları değil, benzerlikleri konu alınan varlık. “Cellat rolündeki insan, sefil bir hayvandır, ama buna, kurban rolündeki insanın da genelde daha değerli bir şey olmadığını ekleme cesaretine sahip olmamız gerekir.” (Badiou, 2004) Badiou’da öznenin ancak oluş halindeki-özne olarak söz edilebilir zira özne kendini bir durumda algılanan taleple bağlantılı olarak şekillendirir. Bizim üretmeye çalıştığımız etik model de bir anlamı ile oluş bağlamına

sahiptir. Zira sosyal hizmetin etiği de oluş bağlamında şekillenmelidir, yoksa kötülüklerin veyahut “radikal kötülüklerin” ideolojisi halini alır.

Özne olarak müracaatçı, bir oluş halinde kendi seçimlerini oluşturacak dinamikte konuşlandırılmazsa; dönüştürülebilir bir nesne olarak asla özgürleşmiş bir birey olamaz. Foucaultcu anlamda bir nesne olarak işlevsel bir metaya dönüşür. Bu durumda sosyal hizmet pratiğine uzunca bir zamandır getirilen eleştiride kendisini bulur; “Sosyal hizmetin daha uysal bir işgücü kurmayı ve ‘sorumsuz ve olgunlaşmamış olduğu düşünülen sınıf altı müracaatçı kitesinin’ yeniden eğitilmesinin yollarını aramayı talep ettiğini ileri sürüyordu. Burada, sosyal hizmet, baskın elitlerin toplumda bir tehdit olarak görülen gruplar üzerindeki politik ve ekonomik güçlerini korumaya yardımcı olan habis bir yapı olarak tasvir ediliyordu. Bu görüşe göre sosyal hizmet yardım ettiği kişilerin çıkarlarına göre değil, baskı kuran toplumsal yapıların bir parçası olarak hareket ediyordu.” (Shardlow, 2015). Özne olarak geleceğini kurmaya hazırlanan (motive edilen) bir birey olarak müracaatçı bunun etik yöntemleri konusunda dinamik bir oluş halinde konumlandırılmalıdır.

Travmalarla, krizlerle, sonu gelmez kısır döngülere sahip bireylerin soru sorma bilinci yitirilmiş olanın geçmişi son bulur, umudu olmayanın geleceği son bulur, o yalnızca bir şimdideşlik baskısı altında oradan oraya savrulan bir “madundur” artık konuşamaz da (Spivak, 2016). İnsan olmaktan birey ve özne olmaya geçiş yapamaz, sosyal hizmet müracaatçısının dezavantajlı konumunu düşündüğümüzde bu madunluk hali gittikçe belirginleşir. Ancak özneleşmiş

bir oluş halinde bundan çıkması mümkündür. Ancak salınım geliştirecek ve sürekli duvarlara çarparak öğrenecek bir zamanı da yoktur, talepleri ile özgürlüğünü kuracak potansiyelleri var eden bir uzmanın(çalışmacının) yoldaşlığına ihtiyaç duyar. Uzmanın da beraber özgürleşeceği bir özne-müracaatçıya ihtiyacı vardır. “Madun” konumundaki bu birey potansiyellerinin farkına dahi varamaz, oysaki “İnsan doğası ‘henüz’ yoktur. İnsan doğası kendi potansiyelidir; gerçekleşmemiş bir potansiyeldir, ama-en önemlisi-akıl ve akıl sahiplerinin yardımı olmadan, kendi başına gerçekleştirilemeyecek bir potansiyeldir.” (Bauman, 2015)

Özgür iradesi ve bağlamı ile bilgi temeli doğrultusunda oluşturmak, onun seçimlerini süreç itibarıyla ortaya koymak gerekliliği bu aklın temel dinamiğini oluşturmaktadır. Her eylem iradidir. Bir şey yapmak iradi olma niteliği taşıyorsa, buradaki yapmak eylem değildir (Heller, 2004). Sosyal hizmet iradi bir nosyon taşır çünkü değişim ve dönüşüm bir anlamı ile özgürleşme pratiği olarak anlamını bulur. İradi olguların ortaya çıkması için de olanakların oluşturulması ve zenginleştirilmesi gerekir. Sosyal hizmet olanakları oluşturacak aygıtlar üretmelidir, bu aygıtların ne olduğu ve ne olabileceği (kurum, kuruluş, stk, teori vb.) ayrıntılı olarak değerlendirilecektir. İşte tam burada, bir bilim ve sanat olarak iradi olanı dinamikleştiren bir nosyonun “olanaklar ve alternatifler deposu” gibi bir kavrama ihtiyacı vardır; bu kavramın tezimizin ana eğilimleri ile bağlarını ortaya çıkarmak durumundayız.

Nedir “alternatifler deposu” virtüel gerçeklik kategorisi içinde yer alan, bir yığın alternatifler ile, kısacası bir virtüel

olanaklar kümesi. Müracaatçı sistem kendisi bir arızalanma (kriz, travma, gelişimsel sorunlar, yas vb.) durumuna kadar kendisini bir şekilde yeniden üretiyor, aktüel durumu yaşar kılıyor. Peki arızalandığı yani kendisini yeniden üretmediğinde -kriz durumu yaşadığında- veyahut yeniden üretmek istemediğinde, başka alternatiflere yönelmek istediğinde ne olacak. Alternatifler deposu bir töz değildir, değişmez ve dönüşmez değildir; tam tersine birbirinin yerini -fiili dünyada- alabilen varyantlardan, alternatiflerden oluşması gerekmektedir (Öner, 1990). Şimdi de birden tıkanıklık yaşayan müracaatçı sistemin geleceğe dair bir inşa sürecine girmesi ancak alternatifler deposu dediğimiz imkan kategorilerinin mesleki uzmanlıkla olanaklaştırılması ile mümkün olacaktır. Sosyal hizmet kurumsal ve bilimsel bilgi ile bir imkan yaratma işi değil midir. “Birisini imkanlardan yoksunsa, bir insan varlığı imkanlarından yoksun bir duruma getirilmişse, o artık umarsızdır ve imkanlarından yoksun kaldığı sürece o böyledir.” (Kierkegaard, 2004) Kierkegaard’ın ifadesi ile şimdide sıkışmış bir umarsızlık hali, bireyin yeniden kendini üretmesinin ve özgürleşim pratiğini deneyimlemesinin önündeki en büyük engel olarak varlığını korumak durumunda kalıyor.

Modelimiz bağlamında alternatifler deposunun şimdinin sıkışmışlığını yaşayan ve halihazırda belirgin bir tıkanmışlığa sahip ve de geçmişinden şimdیه taşıdığı olguları bilimsel bilgi bağlamında yeniden, bir özgürleşim sahası açarak anlaması, dönüşüm ve değişim için gerekli bir kategori olmaz mı? Arayışımız bunu sağlam bilimsel bir zemine yerleştirmek olacaktır.

Sosyal hizmet etiğinin bizim açımızdan kurucu nosyonlarından biri de yarının

görüntüsünü kestirmek değil, geleceğin bugüne vuran ışığını anlamaktır (Öner, 1990). Çünkü ancak yarın inşa edilebilir. Ancak gelecek bir olgu ve öngörü olarak kurulabilir. Alternatiflerin oluşturulmasının ve dahi bu alternatiflerin şimdide kurulmasının bir anlamı ile geleceğin kurucu unsurunun belirlenmesini sağlayabileceği umulmaktadır. Ancak “her kararın, her eylemin boşluğa atlamak olduğu doğrudur. Bizi karşı kıyıda neyin beklediğini önceden asla bilemeyiz.” (Heller, 2004) Geleceği determinist bir ilke olarak kurma niyetimiz bulunmamakta, zira bu bilim ve akıl dışı olur. Bizim amacımız, nedensellik bağını şimdi ve gelecek arasındaki bir bağlamda kurmak ve etik ilkenin kendi etki alanını genişletmektir. Bunu da sosyal hizmetin özgürleştirici etiğinin olanaklar yaratma potansiyelinde, bu potansiyeli de bilimsel bilginin geleceğin olasılıkları ortaya çıkaran dinamiğinde bulacağımızı umuyoruz. Bu anlamı ile sosyal hizmet uzmanı henüz fiilileşmemiş gerçekliği fiilileştirme yönünde arayışta olma ve özgürlük çabası içerisinde kendine görevler yüklemekte olan müracaatçısına bu bağlamı ile yardım etme etik ilkesine sahip olmalıdır. Yoksa edilgenleştirici bir mesleki dinamikle müracaatçısına da daha iyi bir “dezaavantajlı” olma imkanı sağlar.

Bireylerin büyük çoğunluğu için, yaşamları arızaya (sosyal hizmetin konusu olan kriz ve benzeri sorunlarla engellendiğinde ve de yaşam kendisini yeniden sağlıklı bir şekilde üretmediğinde) uğradığında, insanın “virtüel (potansiyel olan)”, yani henüz fiilileşmemiş gerçekliklere, özgürlüğe sığınmak stratejisi sosyal hizmet etiğinin ve müdahalesinin bir varyantı olabilir mi? Çünkü bilimsel bilgi ile kurulan “virtüel

olanaklardan”, inşa edilecek bir gerçekliğe geçmek mümkündür. Sosyal hizmetin ihtiyaç duyduğu değişim motivasyonu da geleceğin oluşturulabilir dinamiklerinde kendisini bulur. Sosyal hizmet geleceği şimdi de -anda, müracaatçının sorunun yoğunlaştığı noktada- kuracaktır ve dahi özgür bir geleceği yani kendini inşa edecek bir geleceği; sosyal kontrol ve toplumsal mühendislik rollerini aşarak, pür bir umut ve özgürlük parametresi ile beraber ittifak oluşturarak şekillendirecektir. Umut henüz bilincine varılamayanın, fiilileşmesini (mevcuda gelme-hazır bulunma) sağlamak üzerine etiğin üzerinde bulunduğu konuma denk geliyor. Burada yalnızca şimdi üzerine kurulu bir zihnin henüz fiilileşmemiş olanı görmediğini ve üçüncü bir parametre katarak durumu fiilileştirdiğini ifade etmektedir. Örneğin güçlendirme burada önemli bir parametre, güçlendirme bir anlamda virtüel (potansiyel) olan ancak aktüel (fiili olan, anda var olan) olabilecek güçlü yönler arasında birinin umut ve özgürlük parametresi ile fiilileşmesi durumu olarak tariflenebilir; kendisini kuracak bir umut ve özgürleşim pratiği. Rousseaucu bir bakışla “insan ancak kendisinin koyduğu bir yasa ile yönetilirse özgür bir birey olur.” (Rousseau, 2006) Bizim için de özgürleşimci bir pratik ancak kendi koyduğu “umudu” gerçekleştirebilecek ve inşa edebilecek bir dinamikle gerçek bir özgürleşim perspektifi sunar. Sosyal hizmetin gerçek etiği kendisini bu potansiyelde var eder.

Sosyal hizmet etik literatürü daha ziyade zayıf özneler -belki de nesnelere olarak- müracaatçı sistemlerin güçsüzlüğü üzerinden kurulmaktadır. Bireyi, müracaatçığı acınası bir kategori

olarak görmek bir özgürleşim pratiği olarak sosyal hizmet düşüncesinin kuvvetli etik bağlamına zarar verir. Sosyal hizmetin köleleştirici etkilere karşı çabası ve yönelimi bir güç alanı olarak kurulması buna destek vermekle yükümlüdür. Ancak mesleki müdahalemiz bir “acıma duygusu” ile şekillenirse ahlaki olarak kaybolmak üzereyizdir. “Acımayla herkes kaybeder, çünkü herkes başkalarının kederli halini görerek kederlenir. Bu kuşkusuz doğal bir duygumuzdur, ama onu ahlaki bir buyruğa dönüştürmemek gerekir; çünkü bu köleleştirici ahlak herkesi güçsüz kılmaya eğilim gösterir. başkalarına gerçekten yardımcı olmak isteyen birinin onlara biraz daha güç kazandırmaya, özerklik vermeye çalışması onlara acıyıp durmasından daha iyi değil mi? Komşusunun yardımına kadınısı bir acımayla, tarafgirlik veya hurafecilikle değil, yalnızca aklın kılavuzluğunda koşmak da mümkündür.” (Spinoza, 2012)

Spinoza temel bir olguyu ifade etmek istemektedir: üzüntü insanı zeki kılmaz. üzülmünce daha da ciddi sorunlar yumağına sahip olmuşuz demektir. Üzüme ve acıma üzerine “şimdide kurulu” bir etik ilke başlı başına sorunların kendini yeniden üretmesine bile sebebiyet verebilir. Bunu aşmak da geleceğe yönelik bir etik algı olmakla mümkündür. Bu yüzden zaman üzerine kuracağımız etiksel bilgilenme bağlamının bu darlığı genişletmekte küçük de olsa bir fayda sağlayacağını düşünmekteyiz. İşte bu yüzdendirki iktidarlar yönetilenlerin üzüntülerine ihtiyaç duyar. Endişe hiçbir zaman zeka ya da canlılık kültürünün oyunu olmamıştır. Umudu geleceğe bağlamayı engelleyen tüm iplerden kurtulmamız gerekir.

Sosyal Hizmet Etiğinde Yeni Kavramlar Üretmek

Yukarıda doğrudan konuya girerek ifade ettiğimiz “virtüel” (potansiyel), “henüz bilincine varılmayan”, “umut ilkesi” gibi kavramlar metin içinde yeri geldiğince açıklanmaya çalışılacaktır. Başlarken şunu ifade etmek gerekir sosyal hizmet etiğinin bir ittifak stratejisi olarak ifade edilmesi onun “müracaatçısının” sorununu beraber çözme yaklaşımının bir dinamiği olarak değerlendirilmesi ile ilgilidir. Eğer böyle değerlendirilmezse, kendi üretmediği yasaya uymak zorunda kalan “köle” durumuna düşer; “yurttaş” kategorisine geçemez. Kararlarını kendisi vermiş olmaz, biat eden edilgen bir varlık olarak konumlanır.

Çalışmamızda etiksel bağlam zamansal bağlarla açıklanmaya çalışılacak, kuracağımız bu analogi temelde zamanın bir strateji olarak kurgulanışı açısından önem taşımaktadır. Çünkü olguların imkan koşulu mekan ve zamanla ilişkilidir. Değişim ve dönüşüm zaman olgusuna içkindir. Bununla ne demek istiyoruz: “İnsani müdahale konusundaki tartışma, bir bakıma zaman üzerinde olan bir tartışmadır. İnsanlık adına girilen eylem, hemen şimdi zamanını meşrulaştırma savında ve isteğindedir. Uluslararası dayanışmanın kasıtlı olarak geçmişten ve gelecekte habersiz olması, ancak bu anın acılarını dikkate alması isteniyor.”(Chesneaux, 2015) Tam da burada yapmak istediğiniz analogi kurulmaktadır. Şimdinin içinde sıkışmış bir müracaatçı sistem. Bilgilenme ile geçmişi, ereksellik içeren umut ile geleceğini kurma şansına sahip oluyor. Kendi yaptığı yasaya uyan yurttaş, kendi kurduğu umut ilkesine uyarsa kendi seçimleri bağlamında gerçek bir özgürleşim pratiği oluşturabilir.

Sosyal hizmet etiği tüm diğer etik türleri ya da etik olguları gibi Şimdi zerine kuruludur, ancak onların Őimdisi hep geçmiş üzerinden inşa edilir, bizim önerimiz gelecek üzerine kurulu bir etik algılayıŐtır, etiğin yönü geleceğe yöneliktir, geleceğe yönelik etiğin harekete geçirici tözü “umuttur”, umut arzu etmenin ve ona yönelmenin aleti g ile mümkündür, ancak Şunu da ifade etmek gerekir ki bir kr değneği belleyerek yrmemeli geleceğe yönelik olan, Şimdi de gelecek kurgulanmalı gelecek Şimdi üzerinden bir iz düŐüm sergilemelidir (Bir imkan yaratma kategorisi olarak varolmalıdır, kendi oluŐturduđu yasaya uyan bir yurttaş gibi). Şimdiyi yalnız geçmiŐte kurmak bir özgürleşim müdahalesi olarak sosyal hizmet uygulamasının potansiyellerini bastırır, ancak geleceğe yönelmek onu hem bir sanat hem bir bilim hem de ciddi bir disiplin mekanizması olarak kurgular. Özne-müracaatçı bağlam olarak müracaatçı sistem kendi özgünlüğü içinde bireysel olacaksa, onu yeni yapılanmaya karşı koruyacak bir özerk alan oluŐturulmalıdır.

Geleceği kurmak gerçekliği de yeniden inşa etmeyi sağlar. Özgürleşme ilkesi de en temelde geleceğe yönelik kurulur, geleceğin bir yönü olduğu savı onun teorik alt yapısının bazı yeni kavramlarla doldurulmasını gerektirmektedir. Sosyal hizmetin bilimsel hatta yeni bir bilimsel alan olması felsefesini geleceğe kaydırması ile mümkündür, çünkü o gelecekten doğru belirlenme imkanlarını taşır. Elbette fütürist bir kahinlikten bahsetmiyoruz. Yapmak istediğimiz, farklı alanların bilgisini isellettiren ve bunu pratiğe döken bir disiplin olarak sosyal hizmetin “farklı yönü” kendisini gelecek inşa bağlamında

konumlandırmasıdır. Çünkü mesleki ve disipliner hedefi sorun çözme, özgürleşim ve kendi kaderini tayindir. Ancak oluŐacak olana ya da oluşmakta olana dair bir inşa umudu, özgürleşimci bir pratik olarak sosyal hizmetin ruhuna uygun olabilir, güçlendirici ilke de kendisini buradan var edebilir bunun üzerine kurulacak bir aklı ve umudu ilkeye çevirmeye ihtiyacımız var.

Peki bilinci bozulmuŐ veyahut bilinci “kapalı” bir akılla (zihinsel engelli, psikotik bozukluğa sahip bireyler vb.), müracaatçı grubu ile bu sorun nasıl aŐılacak, imkanlar kategorisi kendisini burada yaratmak ya da geleceğe yönelmek için bir zemin bulamayacaksa kendisini nasıl yeniden üretecek. Sosyal hizmet açısından sorulması gereken sorulardan biri de bu. Belki burada fiilleŐme potansiyeli olan durumlarla ilgili kategorileri, savunuculuk bağlamında bilimsel bilgi ile yoğurmak bir çıkıŐ yolu olarak ortaya atılabilir ancak savunuculuk gibi rollerin yönü de geleceğe dairdir, çünkü amaç her hlkrda geleceği inşa etmek ve zgrleŐimdir.

Oluşturduğumuz teorik çerçeveden farklı ancak sosyal hizmet etiğinin önemli tartışma alanlarından biri de “etik karar verme”dir. Zira eliŐik durumlarda karar verme nasıl mümkün olacaktır? Sosyal hizmet etik erevesi bu soruna ağırlıklı olarak sorunun odağında yer alan müracaatçının “yararını” tespit etme bağlamında yaklaŐır. Elbette hukuksal ve mesleki ilkelerle sınırlıdır. Yarar ilkesinin toplumsal iliŐkilerde üretilecek kolektif aklı zedelemesi ve bir özgürleşim pratiği olarak sosyal hizmetin bir ölçümleme ancak manipülatif bir ölçümleme olarak okunması mesleki ruha zarar verir. Etik çeliŐkiler ancak bir imkanlar kategorisi yaratmakla, eŐitlik

bağlamı oluşturularak ve geleceğin bilimsel akılla şimdide yeniden üretilmesi ile zeminini bulur. Ancak o zaman yarar ilkesi ve karar verme tartışılacak bir konu olarak kendisini kabul ettirilebilir. Bu durumların sağlanmasından önceki tüm etik karar verme yöntemleri bir boşluğa hitap taşır. Çünkü yarar ilkesi yüksek yarar olarak “güç” bağlamında ele alınabilir. Bir güçsüzlük hastalığına yakalanmış “müracaatçı kitlemiz” açısından belirgin bir karşılığı olamaz. Modelimizle etik karar verme bir “seçim” olgusunu aşar. Bize göre seçim bir karara salt bir arzu ile bağlanmaz, seçim bir kararın yaratılmasını ve temellendirilmesini gerektirir. Karar da üretilecek ve inşa edilebilecek bir şey ise özne müracaatçının kararı da bilimsel bilgi ile zincirlerinden kurtulmuş, bağlamı ile zorunlulukların bilincine varılmış (özgürleşmiş), umut ile kendisini geleceğe bağlayarak inşa etmek üzerine harekete geçmiştir.

Tüm bunlar için etik bir değerlendirme şemasına ihtiyaç vardır. Zira müdahale ve değerlendirme etik değerlendirme şemasından uzaklaşırsa zayıf bir teknisyenlik işi haline döner. Etik karar verme dahil eşitleyici bir imkanlar kategorisi (alternatifler deposu) bir bilgilendirme ve değerlendirme nosyonu içermelidir. Belki de mesele tüm imkanların yitirildiği umarsız bir intikam kültürüne karşı koymaktır.

Meslek etiklerinin önemli yanlışlarından biri de “insanları oldukları” gibi değerlendirmektedir -egemen sistem hep insanların olabilecekleri şeyden korkar-, bizim yapmak istediğimiz insanları olabilecekleri üzerinden değerlendirmeyi içeriyor. Literatür ağırlıklı olarak müracaatçının olduğu yerden bağlayın şiarını tekrarlamaktadır. Müracaatçı

hakkında edindiğimiz bilgi belli değerlendirme kategorilerine yönelik bilgiyi artırırken asıl olan “faydalı” ve işe yarar olmasıdır.

Çerçeve denemesi öncelikle bilgi ile başlayacaktır. Öncelikle anlamak “yargılamadan” anlamak için hakikat üzerine kurulu bir bilgi oluşturmak gereklidir; hakikate dayalı bilgi özne müracaatçının da dönüşüm ve değişim pratiğinde bir talep olarak geleceğini var etmesine zemin hazırlayabilir veyahut “olumlu” bir gelecek için bağlanma stratejisi geliştirebilir. Bilimsel bilginin bir diğer önemli noktası, özne-müracaatçı statüsünün yaderk, edilgen bilgi bağlamında “zayıflayan” zihnini kendi bilgisini edinmesi ile etkin bir hale getirmek olasılığıdır. Bizim zihin gücümüz sadece bilgiyle belirlenir; zayıflığı, yani edilgenliğiyse sadece bilginin yoksunluğuyla; daha doğrusu, bizde birebir olmayan fikirler dediğimiz fikirlere yol açar. Özgürleim pratiği için birebir fikirlere ihtiyaç kaçınılmazdır.

Bir Çerçeve Denemesi

Bilgi/Bilgilenme: Bu kategori modelimizin ilk bileşeni, mevcuda gelen her duruma ya da her arızaya (kriz, travma vb.) ya da her gelişimsel döneme temelde bir bilgi ve bilgilenme olgusunu göz önüne alır. Bilimsel bilgi ile şimdinin imkanlarını ve ihtimallerini geleceğe bağlayacak bir akıl var etmek gereklidir. Bilimsel bilginin tespit bağlamı ile motive edici dinamiği yaratmak adına çaba harcamalıyız ki, ancak kendimizin kuracağı geleceğe uyararak özgürleşebilelim. Bilgi ve bilgilenme bizim sistemimiz için “müracaatçı sistemi” için müdahalede zorunlu bir kategoridir. Ancak doğru bir bilgilenme “etik bir

müdahaleyi” ve “doğru bir müdahaleyi” mümkün kılar.

Doğru bir bilgilenme etik bağlama kuvvetli aygıtlar katacaktır; “Bir gün gelecek...dünyanın, gerçekte ulaşması için ilkin sadece bilincine ermesi gerektiği bir şeylerin düşünüyü kurduğu anlaşılacak. Geçmiş ile gelecek arasında uzun bir düşünce bağının değil, geçmişteki düşünceleri fiilileştirmenin söz konusu olduğu o zaman ortaya çıkacak” (Marx, 1843; akt, Öner, 1990). Evet, bilgi edinmek ya da yaşamak, fiilen “şimdi” mümkün ve şimdiki yaşamaya mahkum, ancak alın yazgımız ya da olacak olanlar gerçekleşsin diye edilgen bir bekleyişe teslim olamayız. İnsanın büyüklüğü de, dünyayı iyileştirmeye çalışmasında, kendi kendine görevler yüklemesinde yatmaktadır. Ve özgürlüğünü kurmaya yeltenmesi gereklidir. Çünkü özgürleşim ancak kendi koyduğun ve ürettiğın umuda bağlanan geleceği inşa etmekle mümkün olur. İşte etik görevimiz de geleceği şimdide kuracak imkan kategorilerini genişletecek bir kurumsal ve bilimsel bilgiyi etik zeminine oturtmalıdır. Neticede, müracaatçı daima şimdide ve anda, fiili gerçeklik kategorisi içinde yer alan bir yığın alternatiflere, kısacası bir alternatifler deposuna dayanıyor. Etik bilgilenme bu alternatifler deposunda fiilen temsilcilik görevi yapan olasılığı tespit ederek müracaatçının gerçeklik kategorisinin devamlılığını netleştirmelidir. Bu kategorinin tespiti, müracaatçının durumunun bilimsel bilgi bağlamında netleşmesi ve kendisini, şimdide geleceğe dair kendi kaderini belirleme ilkesi bağlamında, bir özgürleşim pratiği olarak kurmasını sağlamalıdır.

Müracaatçı sistemin uğradığı “arıza şiddeti”(ereği dönüştürülebilecek

ölçümlenebilir bir bilgi) hem bu kategoride hem de bağlam/bilinç kategorisinde tartışmaya değerdir. Bireyin şimdide sahip olduğu riskin bir ölçüm birimi olarak okunabilir “arıza şiddeti.” Temelde bu kendini yeniden üretmeyen, ya da üretmeyi arzu etmediği halde bir zorunluluklar bütünlüğü içinde kendisini yeniden üretmek zorunda kalan bireyin bir sapmaya uğramasıdır. Arıza şiddeti (sorunun farklı bağlamlarının bir potada erimesi ile ortaya çıkacak, ağırlıklı olarak nicel ve nitel bilgi ile bize yol gösterecek bir birim), alternatifler deposunun fiilileşebilecek durumların potansiyelini ortaya çıkarması bağlamında önemlidir. “Kendisine oranla sapan bir şey aslında kendisinin herhangi bir (virüel) alternatifine, “şimdiki an’a özgü virtüel durumuna indirgenmiş”tir ama fiili açıdan henüz gelecekte olan yeni duruma bürünmekten başka hiç bir şey yapmaz (Öner, 1990). Bilgi kategorisinde riskin tespit edilmesi, alternatifler deposunun daha sağlıklı olasılıklaştırılmasına sebebiyet verebilir. Fiili (şimdiki) durumların, her an için henüz fiilileşmemiş, ama dönüşebilecek, dönüşmekle fiilileştireceği yeni durumları olduğu gibi yaşıyor doğa. Ve aynı koşullar toplum için de doğru. Nedir ki ikisi de tehdit altında, risklerle koşullanarak, risklerin koşullandırdığı şu virtüel durumlara dönüşerek yaşıyorlar, yaşayabiliyorlar. Güvence değil, önce risk vardı....Çünkü hep umut olarak üretildi düşünmek, yarın için....” (Öner, 1990). Tam da böyle yarını inşa edeceği, özgür iradesini ve kendi kaderini tayin hakkını ayakları üzerine oturtacak mesleki bir etik çerçeve gerekli, bilgilenme tüm bunlar için zorunlu bir kategoridir.

Nedenlerin bilgisi meselesi Spinoza’da yankısını bulur: “Etkileri bilen, ama

nedenleri bilmeyen bilinç, bir yanılma ürünü olarak nedensellik bağıntısını ahlaksallaştırır ve onu olması gereken ya da ödev önermesi olarak anlar. Ahlak ve onun buyruğu bilgiyi değil, boyun eğmeyi getirir ve aşkınlık kategorisine dayanır. Bilim (bilgi) ise, buyruk-boyun eğme ilişkisinin yerine bildiren-bilgi ilişkisini geçirir ve içkinlik kategorisine dayanır.” (Spinoza, 2015) Özne-müracaatçımız için aradığımız etik ilke bu değil midir? Nedenlerin bilgisine sahip, kendi kaderini gerçekleştirebilecek bir dinamik donanmış. Bu sağlanamazsa, “anların” saldırısı altında şimdide sıkışan ve edilgenleşen bir birey olarak kalmaya mahkum bir müracaatçı.

Bilginin alternatifleri ve olasılıkları ortaya çıkarması, özne-müracaatçı sistemin bağlamını anlamasını zorunlu kılar. Bağlamı anlamak ve zorunluluğun bilincine varmak özgürleşim pratiğinin gerçekleştirilebilir dinamiklerini maksimize eder. Spinoza'nın ifadesi ile nedenlerin bilgisine sahip bir bilgi kategorisi ile donattığımız özne müracaatçının kendi “umudunu” oluşturabilecek bir yönelime girmesi, “bağlamını” anlaması ve geleceği kuracak zorunlulukların bilincini netleştirilmesi ile mümkündür.

Bağlam ve Bilinç: Bu kategori “müracaatçı sistemin” imkan kategorilerini ortaya çıkaracak bağlamı ve bu bağlamın bilincini değişim ve dönüşüm için geleceğe doğrultmayı oluşturan alt birimdir. Bir önceki kategori ile sürekli bir etkileşim halindedir. Müracaatçı sistem hakkında bilgilenme sonucu oluşmuş mesleki müdahalenin kurgulanmasını da içerir. Hem bilgilenme hem gözlem hem de bilimsel bilgi ile edinilmiş sistematik bilgi müracaatçı sistemin bağlamını anlama ve arzusunu gerçekleştirebileceği bir yöne doğru gelişim

gösterecektir. Burada kritik kavramımız “alternatifler deposu”dur. Bilgi ve bağlam ortaklığında anladığımızı öngördüğümüz müracaatçı sistem için geleceğe yönelecek, belirsizliğin ortadan kalması ve yeni imkan kategorilerinin oluşmasını sağlayacak olasılıkların bir mantıksal dizge bağlamında bir üçüncü kategori olan geleceğe –henüz fiilileşmemiş olana- bağlanmasının gerçekleştirilmesi umulmaktadır. Burada özgürlük, özgür irade ve zorunlulukların bilinci kavramları üzerinden kavramsal ilişkiler inşa edilmelidir. Özgürlüğün bir tür zorunlulukların bilinci olarak kategorileştirilmesi, bilincin özgür irade bağlamında arızaya uğrama ve kendini yeniden üretme olasılıkları üzerine durulması gerekir. İfade edildiği üzere bu bir üçüncü kategori olarak “umuda” bağlanmayı içerir.

Bilinçte harekete geçirici bir umut ilkesi yaratarak geleceği veyahut belirsizliği şimdinin imkan kategorileri içinde zamanın üzerinden atlayan bir şekilde ortaya çıkarmak, gerçekleştirme ve bilince değişimi-özgürleşimi yüklemek temel gayemizdir. “Herkes kendisine yararlı olanı aradığı ölçüde, yani kendi varlığını korumaya çabaladığı ölçüde erdemle donanır.” (Spinoza, 2006) Spinoza anlamında erdemle donanmış, edilgen bilgilenmeden, arzusunun oluşturacağı etken bilgiye geçiş tam da sosyal hizmetin aradığı derinlikte bir özgürleşim pratiği sunar. Bağlamın bilgisine sahip olmak, bir anlamda sınırlarının bilgisine sahip olmak demektir. Özne-müracaatçı ancak bağlamın bilgisini anladığı ölçüde etkin olur. Birey, bire bir kendi fikirleri olmadığında etkin bir tutumla kendi arzusunu özerk bir şekilde gerçekleştirecek etkin bir tavır sergileyemez. Etkin bilgi ile geleceğe

bir bağlanma ve talep geliştirmekte zorlanır. Mesleki müdahale eğer bu bağlanma stratejisinin aşamalarını inşa edemezse, etik bağlamına zarar verir ve etik ilkelerinin tamamı boşluğa hitap eder. Bağlamın anlaşılması bir meslek etiğinin anlaşılması ve uygulamaya geçirilmesi için yeterli değildir. Biz modelimizin ilk iki bölümünde geçmiş ve şimdi arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaya çalıştık ancak meselemiz daha çok gelecektir. “Geçmişin iyi kullanımı, ancak şimdiki zaman ve onun pratiği gelecek yönünde açıldıkları için ve ancak o zaman bir anlam kazanır...Geçmiş üzerine söz, her zaman bir kahinin sözüdür; siz onu, ancak geleceğin kurucuları ve şimdiki zamanı tanıyanlar iseniz anlayabileceksiniz.” (Chesneaux, 2015) Geleceğin kurucusu olacak mesleki ilkeler edinmeliyiz. Bunun imkanlarını sorgulamalıyız.

Etik, bir erek olarak özgürleşim pratiğini ve güçlenmeyi geleceğe dayandırmaktadır; ancak bu gelecek belirsiz bir gelecek ya da kör değneği bellemiş gibi olamaz, gelecek ancak şimdinin olasılıkları içinde müracaatçının “kendi kaderini belirlemesi” bağlamında oluşturulabilir, bu oluşturmak alternatifler deposu olarak tariflediğimiz alanda falsifike edilmemiş bir arzu bağlamında kendisini var eder. Yani bir imkan kategorisi yaratmakla mümkündür. Henüz fiilileşmemiş veyahut henüz bilincine varılamayan durumların bir ereksellik bağlamında fiili alana geçmesi. Bu da ancak etkin bilgiye sahip öznelerin somut taleplerini geleceği kuracak şekilde örgütlemek olmalıdır. Önemli olan alternatifler deposu dediğimiz gerçeklik durumunun veya oradaki alternatiflerin her an hazır ve nazır olmasıdır. Bu soyut çözümlenmeyi somutlarsak;

bir profesyonel olarak sosyal hizmet uzmanının sahip olduğu aygıtlar ve teknikler aynı zamanda, kurumsal, yasal ve mantıksal ağların müracaatçının sorununun çözümünde etkin bir kullanımının olması gibi.

Tüm kavramsallaştırmamızda devindirici ilke aslında “güç” meselesidir. Fizikte enerji neyse sosyal hizmet(belki de tüm sosyal bilim alanlarında) alanında “güç” aynı bağlamda etkilidir. Ancak sosyal hizmet etiğinin “güç” bağlamı tersten bir bakışa sahip olmalıdır. Deleuze’ün ifadesini devşirerek alırsak sosyal hizmet etiği Spinoziktir; “Hiçbir zaman, ne yapmamız gerektiğini sormaz; her zaman nelere muktedir olduğumuzu, neyin gücümüz dahilinde olduğunu sorar. Etik, bir güç sorunudur, kudret sorunudur; hiçbir zaman bir ödev sorunu değildir.” (Deleuze, 2005) Bu güç sorunsalı bizim etik çerçevemizin temel dinamiğidir. Kudretimizi anlamakta, bağlamı kavramak, zorunlulukların bilincine sahip olmak ve geleceği sezmeyle mümkündür.

Özne-müracaatçının bilgi kategorisi ile nedenlerin bilgisine sahip olup, bağlam ile zorunlulukların bilincine vardığını şimdiye kadar öngördük. Ancak“var olmak sürekli bir oluştur, yeni meydana okuyuşlar üzerinde sürekli olarak açıktır, yeni atılımlarla durmadan zenginleşir... Her ne kadar bellek, kalıt ve kökler, oluşun bütünleyici parçalarıysalar da onlar suskun, ele geçirilmiş ve kopuk durumdadırlar... bir eylemi, hem şimdiki zamanda bulunma, hem de geleceğe açık olma istenciyle uygulamaya koymak gerekir.” (Chesneaux, 2015) İnsanları, yapabildikleri ile tanımlamak gerekir. Bu da potansiyellerinin aktüel alana çıkarılması ile mümkündür. Muktedir olduklarını bilimsel bilgi ve

bağlamla anlamış, bunların kendisine ait olması ile de olguları bilince yerleştiren bir etik algılayışa ihtiyaç vardır. Ez-cümle geleceği şimdide kurmak, erek koyup (zorunlulukların bilincine varılmış özgür düşünce ile) gerçekleştirmek gerekli. Şimdi tam da üçüncü kategorimize geçme zamanı.

Ereksel Umut/ Kendini Yeniden Üretme: Bilgilenme ve müdahale açısından yeni bir kategori olarak var etmeye çalıştığımız temel bilgi/bilgilenme ve özne-müracaatçının içinde olduğu bağlamın derinlikli ve olasılıksal değerlendirilmesiyle birlikte “müracaatçı sistemin” imkan kategorilerinin gerçekleşme belirsizliği, kendi seçimleri bağlamında belirli hale gelir. Gerek arızaya/krize maruz kalsın -kendini yeniden üretmezsin, gerek değişim ve dönüşümü arzulasın- gerekse de pasif bir imkansızlıklar kategorisinde kalmak istesin her durum için geleceği şimdide ve alternatifler deposu içindeki fiilileşebilecek bir kendini yeniden üretme mekanizması olarak kurmak zorunludur.

Modelimizde bağlam ve bilinç bölümünde oluşturmayı arzuladığımız “Umut ve Ereksel Koyuş” yöntemi geleceği virtüel’e indirgeme yöntemi idi: Anın etkisindeki özne-müracaatçı (fiili gerçekliğin, bilimsel bilgi ve bağlamla müracaatçı sistemin şimdideşliğini ortaya çıkarma durumu) gelecekteki durumlarını, onun genel gerçekliği içindeki virtüel, yani henüz fiilileşmemiş gerçeklik kategorisine indirgemek, dolayısıyla geleceği işte bu son gerçeklik içindeki alternatifleri duyumsamak. Bu duyunun emeği, kendilerini, bizzat bir parçası oldukları Oluşmakta Olana eylemli bir biçimde fırlatan insanlar ister. (Bloch, 2007) Buradan bir inşa süreci olarak insanın istekleri arzuları ve gücü çıkmaz

mı, tam olarak sosyal hizmetin istediği birlikte inşa edilecek bir gelecek algısı değil midir? Pasif değildir yaptığımız; birlikte bir inşa bir oluş, sosyal hizmetin yapması gereken bir ütopya inşa etmek hem de şimdiden geleceğe uzanan mesele bu. Ama bilimsel ve matematiksel bir inşa ne kadar mümkündür, ütopyik görünen ancak matematiksel olarak farklı imkan kategorileri oluşturan bir akıl üretmek mümkün müdür?

Elbette bunu bir koşullanma olarak ele almamak gerekir. Geleceğe dair erekselliğin bilince bir ipotek koyup koymadığını anlamak en azından tartışmak gerekir. Ereksel aklın mutlak özgürleşimi bizim için kritik bir mesele ve gerçeklik kategorisini ihmal etmemek gerekir. Yapmak istediğimiz “güçsüz, zayıf, imkan kategorilerinden yoksun, özgürleşim pratiklerinden uzak” tutulmuş müracaatçı öznelerin dönüşüm, değişim ve kendini yeniden üretme pratikleri üzerinden farklı bir etik bilgilenme bağlamı yaratmak. Çünkü güçsüz bir şekilde şimdiye ve kontrolünün hiçbir bağlamda kendinde olmadığı belirsiz bir geleceğe hapsedilmiş “müracaatçı özne” ancak geleceği kuracak imkan dinamikleri ve yaklaşımları bağlamında özgür bir şekilde kendini kurar. Böyle bir sistem kurmak için şablonlar ve bağlar kurulmalıdır. Bu tartışmayı da zenginleştirmek için farklı kavramlar yaratmak zorunluluğu vardır.

SONUÇ

Müracaatçımız ile birlikte bir özgürleşim pratiği deneyimlensek, bunun harekete geçirici kuvveti ancak bizi bozguna uğratmayacak olan “umudun” da kendisidir. Bu nedenle kendini gelecekte kuran bir etik mantığa sahip sosyal

hizmet ancak umudu bir ilke haline getirip kendisini yaşar kılabılır. İnsanlar da arzuya ve isteğe dayalı bir mesleki çalışmayı yürütmek ancak geleceğe dönük bir bakışla olur. Çünkü değişti-rilebilir olan gelecektir. Ancak değiş-me isteğini yaratan nedir veya devam ettiren ilke nedir; belki de bu umuttur. Yani umut bir ilke olarak henüz bilincine varılmamış olanı bilinçli hale getiren bir olgu olarak varlığını korur. Üçünün ortak özelliği şimdiden geleceğe bir köprü kurmak, diğer ortak yanlar yön-elimde geleceği şekillendirecek bir bilinç mekanizması kurmaktır. Şimdinin geçmişe dönük yüzünde bir imkan dar-lığı mevcuttur. Özgürlük imkanlar kate-gorisinin genişletilmesi (sosyal hizmet bu kategorik nosyonun genişlemesinin çabası içinde bir etiğe sahip olmalıdır) ile mümkündür; yalnızca şimdiden mü-teşekkil bir durumsallık bireyi sıkıştıran ve hareket kabiliyetini bir şekilde bas-kılayan bir mekanizma kurmaktadır. Bunu aşacak olan olanaklı bir umutlu bilinç mümkün müdür? İnsanın mutlu-luğu ve gerçek sağlığı üzerinde duran mesleki disiplinlerin tamamının yöneli-mi geleceğe ve Spinoza'nın Etiha'da buyurduğu gibi kederi alt edecek bir strateji niteliğinde olmak durumunda değil midir?

Ereksel düşünceden önce bir bilinç ve bağlam ilişkisi kurulmalı mıdır. Eğer bilimsel bilgi ile kavradığımız bir mür-acaatçı kitlenin (birey, grup, aile, toplu-luk veyahut toplum) içinde bulunduğu bağlamı -şimdiyi- bilinç boyutu ile kav-rarsak, değişim arzusunu da geleceği şimdide kurabileceğimizi; umudun ve geleceğin inşa edilen bir olgu oldu-ğunu dile getirirsek ve bilince bir erek-sellik yüklersek, -ki bu ereksellik temel mesleki etik ilkeleri içeren, müracaatçı

grubun kendi özgürleşim pratiği ve arzusu yönünde olmasını öngören- (an-cak buradaki çatışma noktası bilimsel bilgi ve bağlamla analiz edilmemiş ve geleceğe yönelmemiş bir imkansızlık-lar kategorisi içinde yaşayan bireyin "zorunluluğun bilincine varılmamış öz-gürlüğü" ne kadar anlam üretir üzeri-ne düşünmekte fayda var) araçların seçimini "özgür iradeye" bıraktığında, sorunlu alanı umuda ve geleceğe bağ-layan bir etik bakış kendisini bir yaratım süreci olarak yeniden üretmeyi müm-kün kılar.

İfade ettiğimiz yönelimin, "özgürlüğü" içi boş bir kabul olarak kalmaktan kur-taracağı düşünülmektedir ve özgürlüğü donanımlı bir hale getirmektedir (tabii çok anlamlılığın da aslında gerçek güç olabileceğini ifade etmekte fayda var...) Özgürlük ve yönelim bir alternatifler de-posu olarak şimdide belirginleştiğinde geleceği gerçek bir özgürleşim pratiği ile var etmek bilimsel anlamda ne ka-dar mümkündür sorusu çalışmanın derinleştirilmesi ile mümkündür. Alter-natifler deposundan çeşitli olasılıkları geleceğe bağlamada "arıza şiddetinin" etkisi ve ölçülebilirliği gerçek bir özgür-leşim dinamiği sağlar mı sorusu da kri-tik bir sorudur. Tüm bu sorular geliştirmeye çalıştığımız perspektifi ve modeli zenginleştirme işlevi görür. Asıl olan çoğunlukla doğru soruyu sormaktır.

"Var (fiili) olmayı istemek hakkımız yok-tur." (Diderot, 1834 akt: Chesneaux, 2015) Bunu istemeye hakkımız yoksa, var (fiili) olmaya hazır öteki tüm alterna-tiflerin, yani virtüel olanakların deposu-nu, ama hemen inşa etmeye hakkımız ve zorunluluğumuz vardır. Sosyal hiz-met etiği de bu inşa sürecinde bilimsel yöntemleri ve bilgisi ile yer almalıdır. Etiği fazlası ile kategorik ve determinist

bir bağlama dönüştürdüğümüz eleştirisi gelebilir ve bu bir tehlike olarak okunabilir ancak bu kısa yazıda modelimize dair yüzeysel bir tahlil yapmak durumunda kaldık, bunu sonrasında daha da derinleştirmeyi umut etmekteyiz. En başta ifade ettiğimiz gibi etiği bir ittifak ağılar stratejisine çevirmek temel hedefimiz olmaya devam edecektir.

KAYNAKÇA

Badiou, A.(2004) Etik. Çev: Tuncay Birkan, İstanbul: Metis Yayınları

Bauman, Z. (2015) Özgürlük. Çev: Kübra Eren, İstanbul: Ayrıntı Yayınları

Bloch, E. (2007) Umut İlkesi Cilt 1. Çev: Tanıl Bora, İstanbul: İletişim Yayınları

Chesneaux, J. (2015) Zamanı Yaşamak. Çev: Münir Cerit, İstanbul: Ayrıntı Yayınları

Chritchley, S. (2010) Sonsuz Talep. Çev: Tuncay Birkan, İstanbul: Metis Yayınları

Deleuze, G. (2005) Spinoza: Pratik Felsefe. Çev: Ulus Baker, İstanbul: Norgunk Yayınları

Foucault, M. (2015) Biyopolitikanın Doğuşu, Çev: Alican Tayla, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları

Heller, A. (2006) Bir Ahlak Kuramı, Çev: Abdullah Yılmaz, Koray Tütüncü, Ertürk Demirel, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Kant, I. (2009) Ahlak Metafiziğinin Temellendirilmesi. Çev: İoanna Kuçuradi, Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları

Kierkegard, S. (2004) Ölümçül Hastalık Umutsuzluk. Çev: M. Mukadder Yakupoğlu, Ankara: Doğu Batı Yayınları

Levinas, E. (2003) Sonsuza Tanıklık. Çev: Medar Atıcı, Melih Başaran, İstanbul: Metis Yayınları.

Öner, Y. (1990) Bilimlerde ve Sanatta Diyalektik. İstanbul: Belge Yayınları

Öner, Y. (2000) Prodeterminizm. İstanbul: Belge Yayınları

Rousseau, J. J. (2006) Toplum Sözleşmesi: Çev: Vedat Günyol, İstanbul İş Bankası Yayınları.

Shardlow, S.(2015), "Değerler, Etik ve Sosyal Hizmet" Sosyal Hizmet Temel Alanlar ve Eleştirel Yaklaşımlar, Çev Ed: Tarık Tuncay, Ankara: Nika Yayınevi

Spinoza, B. (2008) Teolojji Politik İnceleme. çev: C.B.Akal, Reyda Ergüden, Ankara: Dost Yayınları.

Spinoza, B. (2012) Ethica. Çev: Çigdem Dürüşken, İstanbul: Kabalcı Yayınları

Spinoza, B. (2015) Kısa İnceleme. Çev: Emine Ayhan, Ankara: Dost Yayınları

Spivak, G.M.(2016) Madun Konuşabilir Mi? Çev: Emre Koyuncu, Dilek Hattatoğlu, Gökçen Ertuğrul. Ankara: Dipnot Yayınları